

İDARE MAHKEMELERİNDE DAVA AÇMA USUL VE YOLLARI

a. İdare mahkemelerinde hangi davalar açılabilir: 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu esaslarına göre idare mahkemelerinde iptal veya tam yargı (tazminat) davaları açılabilir.

İptal davaları, idarî bir işlemin iptalini, ***tam yargı davaları*** ise, idare hukuku alanında ihlal edilmiş bir hakkın yerine getirilmesini veya maruz kalınan bir zararın tazminini (ödettilmesini) hedef alan davalardır. Tam yargı (tazminat) davaları idari işlem ya da idari eylem kaynaklı olabilir.

Menfi sicil tanzimi, terfi ettirilmeme, sözleşme yenilememe, sözleşme feshi, kademe ilerlemesi yaptırılmama, atama, emekliye sevk vb. işlemlerin iptali istemleri iptal davalarına, terör veya asayiş olayları veya görevin sebep ve tesiriyle oluşan ölüm ve yaralanma olayları sebebiyle açılan tazminat davaları tam yargı davalarına örnek olarak gösterilebilir.

b. İdare mahkemelerinde dava açma şartı: İptal davalarında; idarî eylem ve işlemin yetki, sebep şekil, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olması ve davacının menfaatini ihlal etmesi, tam yargı davalarında; dava konusu idarî eylem ve işlemin hukuka aykırı olması ve davacının hakkını ihlal etmesi şarttır. Olayda hukuka aykırılık ve menfaat yahut hak ihlali bahis konusu değilse dava reddolunur.

c. Dava açma usulü: İdari davalar, ilgili idare mahkemesi başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeler ile açılır.

Dilekçeler idare mahkemesine elden verilebileceği gibi dilekçeler ile savunmalar ve davalara ilişkin her türlü evrak, Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlıklarına veya bunlara gönderilmek üzere idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına, idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde kalıp kalmadığına bakılmaksızın asliye hukuk hakimliklerine veya yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir (İYUK md. 3- 4).

Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur (davalı bir ise iki; iki ise üç nüsha gibi). TSK mensuplarının açacakları davalarda hasım (davalı) olarak Milli Savunma Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı mensuplarının açacağı davalarda hasım olarak Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı mensuplarının açacağı davalarda hasım olarak Sahil Güvenlik Komutanlığı gösterilir. Gerçekten de 659 Sayılı Genel Bütçe Kapsamındaki Kamu İdareleri ve Özel Bütçeli İdarelerde Hukuk Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin KHK'nin 2/ç, 4 ve 6/(1),(2)'inci maddeleri uyarınca, davalı taraf olarak 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerde belirtilen kamu idarelerinin gösterilmesi gerekir. Ayrıca davanın konusuna göre husumetin Başbakanlık, Maliye Bakanlığı, Emekli Sandığı, OYAK Genel Müdürlüğü ve Milli Eğitim Bakanlığına da yöneltilmesi gerekir.

Dilekçelerin tüm nüshalarının imzalı, ekli evrakın örneklerinin mümkün ise tasdikli (evrakı veren makam veya noterlerce, avukatla takip edilen işlerde avukatlarca) olması gerekir. Yukarıdaki şartlardan birinin yerine getirilmemesi halinde dilekçenin reddi cihetine gidilebilir.

Her idarî eylem ve işlem aleyhine ayrı dilekçe ile dava açılır. Ancak aralarında maddî ve hukukî bakımdan bağıllık varsa, aynı şahsı ilgilendiren birden fazla eylem ve İşlemler aleyhine bir dilekçe ile de dava açılabilir.

İdare mahkemelerinde açılacak davalar harca tabidir. Ayrıca gerekli tebligat masraflarını karşılamak üzere, posta gideri alınır. Yargı harçları her yıl Resmi Gazete’de yayınlanarak ilan edilmektedir.

Davanın “duruşmalı” görülmesi de mümkündür. Duruşma, dava ve cevap dilekçeleri ile istenebilir. Taraflarca duruşma talebinde bulunulmazsa ve mahkemece re’sen gerek görülmezse, yargılama evrak üzerinden yapılır.

d. İdare mahkemelerince verilecek kararlar: Açılan davalar; dilekçenin reddi, davanın kabulü (işlemin iptali), davanın reddi, bir karar verilmesine yer olmadığı, dosyanın işlemde kaldırılması, davanın açılmamış sayılması, davanın ehliyet ya da görev yönünden reddi veya tam yargı (tazminat) davalarında belli bir miktar maddi-manevi tazminata hükmedilmesi şeklinde bir kararlar sonuçlanır. Dilekçenin reddi kararları davanın reddi mahiyetinde olmadığından davacının 30 gün içinde eksikliği ikmal ile davayı yeniden açmak hakkı vardır. İptal davalarında davanın kabulü, işlemin iptali demektir. Tam yargı davalarında ise davanın kabulü halinde idare verdiği zararın tazminine mahkûm olur. Davanın reddi kararı, davacının talebinde haklı olmadığını gösterir. Dava açma süresi geçirildikten sonra açılan davalarda da, davanın haklılığı incelenmeden süre aşımı sebebiyle davanın reddine karar verilir.

e. İdare mahkemeleri kararlarının hukukî sonuçları: İdare, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 138 nci maddesi gereğince, mahkeme ilamlarının (kesinleşmiş kararlarının) icaplarına göre işlem veya eylem tesis etmeye mecburdur.

Tam yargı davaları hakkında verilen kararlar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

Ancak 2577 sayılı İdari Yargılama Usûlü Kanununun 2.7.2012 tarih ve 6352 sayılı Kanunun 58 nci maddesi ile değişik 28 nci maddesinin 2 nci fıkrasına göre; konusu belli bir miktar paranın ödenmesini gerektiren davalarda hükmedilen miktar ile her türlü davalarda hükmedilen vekalet ücreti ve yargılama giderleri, davacının veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim tarihinden itibaren, 30 gün içinde yatırılır. Bu süre içinde ödeme yapılmaması halinde, genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

f. İdare mahkemelerinde dava açma süresi: İdare Mahkemesinde dava açma süresi, her çeşit işlemlerde yazılı bildirim (tebliğ) tarihinden itibaren kanunlarda ayrı süre gösterilmeyen hallerde altmış gündür.

Ancak bugün uygulamada dava konusu olabilecek bazı işlemler için idarece yazılı bildirim yoluna gidilmemektedir. Mesela terfi sırasında bulunan personele terfi edemediği veya kademe ilerlemesi yapamadığı hususları bazen idarece kendiliğinden bildirilmemektedir. Bu durumda nasıl hareket edilecektir?

Artık idarenin yazılı bildirimini beklemeye mahal yoktur. Çünkü, terfi ya da kademe ilerlemesine esas tarihler 30 Ağustos itibariyle hüküm ifade ettiğinden, ilgililerin bu tarihten itibaren dava açma süresi içinde ya doğrudan doğruya İdare mahkemesine müracaatla dava açmaları yahut ta haklarında tesis edilmiş olan idarî işlemin geri

alınması, kaldırılması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılmasını, bu işlemi yapmış olan makamlardan idarî dava açma süresi içinde (60 gün) istemeleri gerekir. Bu müracaat işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur.

Altmış gün içinde cevap verilmez ise istek reddedilmiş sayılır.

İsteğin reddi halinde; ret yazısının tebliği tarihinden, şayet müracaat idarece cevaplandırılmamış ise 60 günlük bekleme süresinin bitiminden itibaren dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve müracaat tarihine kadar geçmiş olan süre de hesaba katılır. Dava açacak olanların geçmiş olan süreyi 60 güne tamamlayan müddet içinde davalarını mutlaka açmaları gerekir. Aksi halde dava açma süresi kaçırılmış olur.

Bir örnek ile açıklamak gerekirse, 30.8.1999 tarihinde terfi sırasında olup ta terfi edemeyen ve terfi edemediği hususu kendisine yazılı olarak bildirilmeyen (keyfiyet yazılı olarak bildirilmişse dava açma süresi bu tarihten başlar) bir personelin 10 Eylül 1999 tarihinde hakkındaki bu işlemin kaldırılarak terfiinin sağlanması hususunda ihtiyari bir müracaatta bulunduğunu farz edelim. 31 Ağustos ile 10 Eylül tarihleri arasında dava açma süresinden sayılan 10 gün geçmiş bulunmaktadır (müracaat tarihi olan 10 Eylül günü dava süresine dahil edilmez). Bu şahsın müracaatına idarece 29 Eylül 1999 tarihinde cevap verildiğini ve keyfiyetin aynı gün kendisine tebliğ edildiğini biran için farz edecek olursak, bu şahsın artık 30 Eylül 1999'dan itibaren 50 gün içinde davasını açması gerekir. Müracaatı idarece cevaplandırılmamış ise 10 Eylül tarihinden itibaren 50 gün beklemesi ve bu sürenin bitiminden itibaren yine 50 gün içinde idare mahkemesi nezdinde davasını açması gerekir.

Bugün uygulamada idarî işlemlerden menfaatleri haleldar olan birçok personelin genellikle bir dilekçe ile müracaat ederek haklarında yapılmış olan işlemin "nedenini" sordukları, bilhassa terfi edememe ve kademe ilerlemesi yapmama işlemlerinin sebebinin bildirilmesini (terfi edemememin -kademe ilerlemesi yapmamamın sebeplerinin bildirilmesini) üst makamlardan talep ettikleri ve aldıkları cevap üzerine dava açtıkları görülmektedir. Yapılan müracaat, alınan cevap ve dava açma işlemleri 60 gün içine sığdırıldığı takdirde dava açma süresini geçirme gibi bir tehlike ile karşılaşılmazsa da, bazı personelin ya idareye geç müracaat etmeleri veya müracaatlarına idarece verilen cevabın geç kalması gibi nedenlerle bu sürenin dışına çıktıkları görülmekte ve idare mahkemesinde açtıkları davaların süre aşımı sebebi ile reddi cihetine gidilmektedir.

Personel dava açma süresini geçirmemek için müracaat dilekçelerinde dava konusu yapacakları işlemin nedenini sormaktan ziyade işlemin "geri alınması", "kaldırılması", "değiştirilmesi" veya "yeni bir işlem yapılmasını" istemeleri gerekmektedir. Ancak bu nitelikteki müracaatlar işlemeye başlamış olan dava açma süresini durdurur. Bir de müracaatın "işlemi yapmış olan makamlardan" istenmesi şarttır. K.K.K. Iğınca tesis edilmiş olan bir idari işlem için Gnkur.Bşk.'Iğına veya M.S.B.'Iğına yapılan müracaat kanuni anlamda (dava açma süresini keser nitelikte) bir müracaat sayılmaz ve işlemeye başlamış olan süreyi durdurmaz.

İdarenin cevap vermemesi veya verilen cevaptan tatmin olunmaması halinde idareye ikinci defa yapılan müracaat tekrar işlemeye başlamış olan dava açma süresini yeniden durdurmaz. Birden ziyade yapılan müracaatlarda da durum aynıdır. Uygulamada birçok personelin idareye birden ziyade müracaatla dava sürelerini geçirdikten sonra dava açtıklarına şahit olunmaktadır.

Kesin idari işlemlerin idare mahkemelerinde dava konusu yapılabilmesi için idareye müracaat mecburiyeti yoktur. Kanun bu nevd'iden müracaatları "ihtiyari müracaat" olarak kabul etmiş ve ilgililerin ihtiyarlarına (seçim haklarına) bırakmıştır.

g. Yürütmenin durdurulması: İdare mahkemelerinde açılan davalarda, dava konusu işlemin veya kararın iptali ile birlikte yürütmenin durdurulması da talep olunabilir. Herhangi bir idari işlemin veya kararın iptali talep olunmadan başka bir deyimle o işlem veya karar dava konusu yapılmadan başlı başına o işlemin veya kararın yürütülmesinin durdurulması idare mahkemesinden istenemez.

Davanın haklılığının ilk nazarda anlaşılması ve idari işlemin uygulanması halinde telâfisi güç veya imkansız zararların ortaya çıkmasının muhtemel bulunması hallerinde yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

Yürütmenin durdurulması kararı, dava konusu işlemi, yapıldığı andan önceki duruma, başka bir deyimle eski hale getirir.

Yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi için talep şarttır. İdare mahkemesi davacının haklılığını ilk nazarda anlasa bile talep olmadıkça kendiliğinden bu yolda bir karar veremez. Yürütmenin durdurulmasına karar verilen davalar öncelikle görülür (İYUK md. 27).